
ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИТРАТ НА ОБОРОНУ УКРАЇНИ

*Осійчук Тетяна Миколаїна,
студентка 2-го курсу юридичного факультету
Київського національного університету ім.Т.Шевченка*

Беручи до уваги той факт, що багато держав на сьогодні зберігають значні запаси ядерної зброї та утримують численні збройні сили, існує безпосередню загрозу виникнення воєнних конфліктів та затяжних соціально-політичних криз. Особливо сьогодні для України існує значна кількість як внутрішніх, так і зовнішніх загроз. Тому актуальною є вирішення проблеми забезпечення воєнною підготовкою на такому рівні, який би не потребував великих фінансових затрат і водночас забезпечував би високий рівень боєздатності і держави.

Метою роботи є дослідження проблем аналізу витрат на оборону України.

Над даною тематикою працювали: Андресюк Б.І, Романенко В.М, Мунтіян В.І та інші науковці.

Відповідно до ст. 10 ЗУ «Оборону України» Міністерство оборони забезпечує належний рівень боєздатності, бойової та мобілізаційної готовності і підготовки Збройних Сил України; бере участь у формуванні оборонного бюджету, звітує перед Кабінетом Міністрів України про використання виділених коштів. *Цікавим з цього приводу є пропозиція створення та закріплення на законодавчому рівні «оборонного бюджету», який зосереджував би значні фінансові ресурси для забезпечення високого рівня воєнної безпеки.* Слід зазначити, що оборонний бюджет України – це сукупність економічних відносин щодо розподілу і перерозподілу державних коштів, пов'язаних із формуванням цільових фінансових ресурсів та їх подальшим використанням на потреби війська. На даний час робляться спроби законодавчого закріплення і правового врегулювання даного питання. З цієї метою доцільне розроблення закону «Про оборонне планування» щодо впорядкування всіх питань, які стосуються фінансового забезпечення Збройних Сил України[7,323]. Насамперед, у проекті закону «Про державний бюджет на 2010р.», де як і в минулому році кошти направляються на утримання ЗСУ, замість спрямування на розвиток озброєння та військової техніки, розроблення і впровадження їх нових зразків, а також підготовку серійного виробництва та створення для цього спеціальних виробничих технологій. Слід зазначити положення в ЗУ «Про Збройні Сили України» про виділення не менше 3% від ВВП на фінансування армії. На жаль, вимоги якого досі лишаються на папері. Необхідно зауважити, що формування витрат на оборону має здійснюватися на основі таких принципів: дотримання режиму економії; здійснення контролю за використанням коштів; дотримання цільового спрямування асигнувань; плановості; безповоротності і безоплатності; ефективності використання коштів; фінансування повинно здійснюватися у міру виконання плану, оптимальне поєднання бюджетних і власних джерел.

У реаліях сьогодення питання формування і забезпечення витрат на оборону України набула особливої гостроти. Існує потреба виділення декількох чинників, які безпосередньо впливають на обсяг «оборонного бюджету»: 1)макроекономічні показники; 2) зміцнення фінансово-економічного стану суб'єктів фінансово-господарської діяльності; 3)життєвий рівень населення; 4)науково-технічний прогрес; 5)міжнародні відносини (постійні спостереження за змінами в світі, корегування витрат в залежності від ситуації, а також вираховування витрат на оборону сусідніх держав і підтримання добросусідських відносин).

Зокрема, фінансування витрат на розвиток та вдосконалення матеріально-технічної бази для забезпечення військ є чи не найактуальнішою проблемою для української армії. Однак, зважаючи на низький рівень фінансування в Україні та базування, завдань, структури та чисельності армії, відповідно, ще до пострадянських стереотипів, унеможливило забезпечення якісної підготовки та необхідного оснащення. Тому при розробленні плану розвитку ЗСУ необхідно впроваджувати наукові методи із застосуванням і дотриманням прогностичних показників. Крім того, доцільним вбачається законодавче закріплення чіткої системи періодичної відкритої звітності та персональної відповідальності вищих посадових осіб держави і сектору безпеки за якістю, ефективністю витрат на оборону. Значним прогресивним кроком у цьому напрямку стало Розпорядження КМУ від 14.09.2002 «Про схвалення Концепції застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі», яке визначає завдання щодо принципів середньострокового планування при формуванні державного бюджету, забезпечує прозорість державних фінансових ресурсів і його обґрунтованість щодо конкретних напрямів видатків державних органів, посилення зв'язку між завданнями військ і бюджетним асигнуванням [6,63]

На сучасному етапі Україна, враховуючи досвід Франції, Німеччини, Фінляндії при складанні «оборонного бюджету» керується програмно-цільовим методом, який включає три етапи: 1) процес стратегічного планування; 2) формування програм, їх фінансове узгодження; 3) затвердження. [9,55]. При визначенні обсягу витрат на утримання і експлуатацію озброєнь необхідно враховувати всі можливі варіанти забезпечення обороноздатності з урахуванням економічних можливостей. *Крім того, постає необхідність в реорганізації ЗСУ: оптимальна чисельність, структура, оснащеність найсучаснішими видами військової техніки і озброєнь, фінансове забезпечення. Не мени уваги слід приділяти на мою думку і силам резерву.* Вирішення цих питань вбачалась багатьма науковцями у створенні спеціальної комісії, яка б займалася відповідним контролем, підбиванням підсумків з питань реформування військ. Крім того, потрібно забезпечити ефективність роботи Державної комісії з питань реформування ЗС України, визначити напрями і пріоритети реформування всього сектору безпеки. Сьогодні, Міністерство оборони як один з варіантів вирішення питання щодо забезпечення достатнього оборонного потенціалу держави, здійснення оборонних завдань відповідно до фінансових ресурсів вводить маркетинговий підхід [5,45].

Виходячи з вищезазначеного, слід зробити наступні висновки: *витрати на фінансування національної оборони сьогодні виділяються не в тій кількості, як того вимагають реальні умови сучасності, що спричинені різними факторами; при збалансуванні витрат з державного бюджету вони позитивно вплинуть на економічний стан; заохочення приватного сектору для врегулювання цих питань. Все це можливе за умов створення нормативно-правової бази і економічних механізмів управління ресурсними потоками в оборонній сфері.*

Список використаної літератури:

1. Закон України Про внесення змін до закону України Про оборону України //Відомості Верховної Радт України №2020 –III.
2. Закон України Про Збройні Сили України //Відомості Верховної Ради -№2019 .
3. Романенко В. Армія на майбутнє //Робітничка газета.-2003 .- №21 -56-58.
4. Висновки за результатами аналізу та експертизи проекту закону України «Про державний бюджет України на 2010 рік» //Рахункова палата, 2009р.

---

5. Мунтян В.І. Оборонний бюджет : світовий досвід та можливі шляхи реформування в Україні : Монографія // Рада національної безпеки і оборони України ; Націон.інститут стратегічних досліджень.-К.: Просвіта , 2002.-237,248, 256-325 с.

6. Семехін І.М., Марко І.Ю., Формування оборонного бюджету України і контроль за його використанням в умовах ринкової економіки // Фінанси України ., -2006-№9.-56-65с.

7. Богданович В. Ю. Воєнна безпека України: методологія дослідження та шляхи забезпечення. — К.: Тираж, 2003. — 322-327 с.

8. Розпорядження КМУ від 14.09.2002 «Про схвалення Концепції застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі // Відомості ВРУ .- №-2344.-с.249

9. Чугунов І.В ., Розвиток програмно-цільового методу // Фінанси України..2008.-№5.- 110-113,57-73с.

***Науковий керівник -** Очкуренко Сергій Володимирович, кандидат юридичних наук, асистент кафедри конституційного та адміністративного права КНУ ім.Шевченка*